

Yhteenveto säteilyturvallisuusasiantuntijan käyttöä koskevasta kyselystä

Säteilyturvallisuusneuvottelukunta lähetti syksyllä 2020 toiminnanharjoittajille kyselyn säteilyturvallisuusasiantuntijan (STA) käytöstä. Suuret kiitokset kaikille kyselyyn vastanneille! STA-kysely lähetettiin kaikille turvallisuusluvan haltijoille, ja siihen vastasi yhteensä vajaa 30% eli 644 luvanhaltijaa. Näistä noin puolet oli terveydenhuollon, puolet teollisuuden ja tutkimuksen säteilyn käyttäjiä. Vastaajia löytyi joka maakunnasta, suurimpana Uusimaa (27%), jota seurasivat tasoissa Pohjois-Pohjanmaa ja Varsinais-Suomi (10%). Vastaajista 471 oli identifioinut itsensä ja vastaajien joukosta löytyi suuria ja pieniä, yksityisiä ja julkisia toimijoita erittäin laajalla skaalalla.

Noin 70%:lle toimijoista on nimetty STA tai STA-palveluiden tarjoaja ja 15%:lla STA:n käyttö on muutoin kuvattu. Jos organisaatiossa on useita lupia, suurimmassa osassa (58%) joka luvulle käytetään samaa STA:a. Useimmiten (64%) STA on eri henkilö kuin luvan STV, ja pääsääntöisesti (58%) organisaation ulkopuolinen asiantuntija. Omat verkostot ja tuttujen suositukset olivat yleisin tapa löytää STA, seuraavaksi yleisimmin STA löydettiin STUKin sivuilta tai muuten internetistä. Noin puolella vastaajista on solmittu jatkuva sopimus STA:n kanssa, kun taas neljäsosa ilmoitti, että STA:n kanssa tehdään erillinen sopimus jokaiseen tehtävään. Suurin osa lopuista lienee toiminnanharjoittajia, joilla STA työskentelee omassa organisaatiossa.

STA:n käytöstä 65% organisaatioista koki saavansa erittäin paljon tai kohtalaisesti hyötyä. Ne, jotka eivät tunteneet hyötynsä STA:n käytöstä mainitsivat syiksi mm. toiminnan vähäisyyden tai vakiintuneisuuden, mutta toisaalta myös sen, että STA ei tuo uutta tietoa organisaatiolle ja STA:n käyttö pikemminkin lisää byrokratiaa. Noin puolet (48%) vastaajista arvioi STA:n käytön kustannusten olleen kohtuullisia toimintaansa nähden, 13% taas piti kustannuksia liian suurina. Etenkin pienet toimijat (esim. pienet eläinlääkäriasemat) kokivat STA:n tuomat lisäkulut kohtuuttoman suurina toimintaansa nähden.

Kyselyn avovastausosuuksissa nousi esille se, että STA/STV-järjestelmään pidettiin usein sekavana ja haluttiin STUKilta kunnollista, selkeää ohjeistusta esim. heidän verkkosivuilleen: milloin STA:ta pitää käyttää ja milloin ei tarvitse? Mistä STA löytyy? Minkälainen sopimus hänen kanssaan pitäisi tehdä? Pitääkö STA olla palkattuna koko ajan vai vain tarpeessa? Minkälaisia hintasuosituksia on palveluille? Toivottiin myös, että STA-koulutus saataisiin pian käyntiin ja että nykyisille STA:ille annettaisiin toimintaa yhtenäistävää koulutusta. STUKin rooli nykysysteemissä sai myös jonkun verran kritiikkiä: koetaan, että STUK ei enää anna neuvoja ja on ulkoistanut työtään STA:ille kuitenkin alentamatta omia hintojaan, ja että systeemi on helpottanut ainoastaan STUKin työtä.

Säteilyturvallisuusneuvottelukunta on käynyt tulokset läpi kokouksessaan ja keskustellut kyselyn aiheuttamista toimenpiteistä, joita varmasti ovat esimerkiksi erilaisten ohjeistusten parantaminen. Kyselyn tulokset ovat menneet myös STUKin tietoon neuvottelukunnan asiantuntijoiden kautta.

Säteilyturvallisuusneuvottelukunta aikoo uusia STA-kyselyn vuonna 2022, jolloin uuden säteilylain mukaiset käytännöt ovat olleet voimassa jo pitempään ja toiminta on näin enemmän vakiintunut ja asettunut uuden lain mukaiseksi.